

VA-rapport 2002:1

Vad tycker folk i andra länder?

Vad tycker folk i andra länder?

Analys av några utländska opinionsundersökningar
VA-rapport 2002:1

ISSN: 1653-6843
ISBN 13: 978-91-85585-00-7 (tryckt)
ISBN 10: 91-85585-00-9 (tryckt)
urn:nbn:se:vetenskapochallmanhet-2002-1 (pdf)

Utgivare: Vetenskap & Allmänhet, VA
Box 5073, 102 42 Stockholm
Telefon: 08-791 29 00
Fax: 08-611 56 23
E-post: info@v-a.se
Webbplats: www.v-a.se

Förord

Framtiden byggs av kunskap och lärande. Vetenskapen genererar ny kunskap. Men kunskap blir inte aktiv utan fotfäste hos människor, i deras viljor, tankar, idéer och känslor. För att öka det aktiva kunskapsengagemanget hos de många har den ideella föreningen Vetenskap & Allmänhet, VA, bildats.

VA skall sträva efter att åstadkomma samtal som utgår från frågor som engagerar människor på deras egna arenor. Vad tycker då samtalens presumtiva deltagare? För att utröna detta har VA låtit genomföra ett antal studier.

I flera andra länder har breda opinionsundersökningar med fokus på allmänhetens syn på vetenskap och forskning regelbundet genomförts. Delar av dessa kan jämföras med de undersökningar VA nu genomför i Sverige. VA har därför uppdragit åt civilingenjör Ingrid Modéer att genomföra en analys av några aktuella utländska opinionsundersökningar på detta område. Analysen redovisas i denna skrift VA-rapport 2002:1 **Vad tycker folk i andra länder? Analys av några utländska opinionsundersökningar.**

Skriften får gärna citeras med angivande av VA som källa. Denna och övriga skrifter kan också hämtas från www.v-a.se

Det är VAs förhoppning att studierna skall ge vägledning och idéer till många insatser för att stärka VA-dialogen och skapa ett brett kunskapsengagemang.

Vetenskap & Allmänhet, VA i november 2002

Camilla Modéer
Generalsekreterare

Analys av några aktuella utländska opinionsundersökningar

September 2002

Ingress

- Hur allmänheten förhåller sig till vetenskap och forskning har uppmärksammats genom olika studier i flera länder. Delar av de utländska studierna har likheter med de undersökningar som nu görs i Sverige. Därför kan en analys av dessa ge en fingervisning om vad man kan förvänta sig av de svenska resultaten.
- Troligtvis resonerar svenskar i stor utsträckning likt våra grannländer. Vad har då framkommit i de danska och finska undersökningarna? Och hur skiljer sig de nordiska länderna från resten av Europa och USA?
- Är resultaten de förväntade eller innehåller de några överraskningar?

Områden

- ”Attityder till forskare”
- ”Attityder till forskning”
- ”Allmänhetens intresse för forskning”
- ”Allmänhetens förtroende för informationskällor”
- ”Information och media”
- ”Kunskap om vetenskap”

Analyserade studier

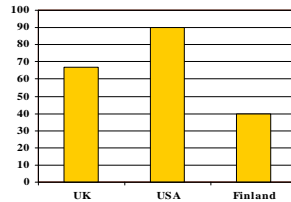
- ”*Science and the public*”, the Office of Science and Technology and the Wellcome Trust, UK 2000.
- ”*Science and Engineering Indicators 2000*”, by NSF, USA.
- ”*Folk og Forskning*”, Analyseinstitut for Forskning, Danmark 2001.
- ”*Finnish Science Barometer 2001*”, Finnish Society for Scientific Information, Finland 2001.
- ”*Eurobarometer 55.2*”, EU 2001.
- ”*Research America Poll, Volume 2*”, Research America, USA 2000.
- ”*Science and Society*”, Select Committee on Science and Technology, the Parliament, UK 2000.
- (”*Public Perceptions of science, biotechnology and a new university*”, Björn Fjaestad, Sverige, Undersökning 1994, publicerad 1996)

Attityder till forskare

- Majoriteten (86%) i EU anser att forskare borde vara skyldiga att dela med sig av sina resultat till allmänheten på ett begripligt sätt. I Finland anser en tredjedel av de tillfrågade att forskare idag kommunicerar väl, men en lika stor andel anser att forskare idag kommunicerar dåligt.
- Nästan två tredjedelar av de tillfrågade inom EU ansåg att forskare p.g.a. sina kunskaper har stor makt och därmed även kan betraktas som farliga.
- I Storbritannien anser drygt hälften av allmänheten att forskare verkar pröva nya saker utan att tänka tillräckligt på riskerna.
- 70 % av den danska allmänheten anser att forskare bidrar till en säkrare värld men att de samtidigt genererar ny osäkerhet i världen.
- Den danska undersökningen visar att tilltron till forskare tenderar att minska. Vetenskap och forskning uppfattas dock övervägande positivt.

Attityder till forskning

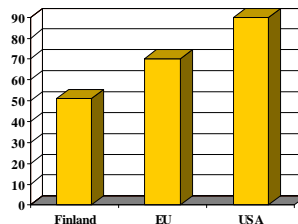
- 90 % av danskarna tänker direkt på något specifikt område (t.ex. medicinsk forskning) då man nämner vetenskaplig forskning. Tre år tidigare var det fler (57%) som associerade till mer allmän forskning. Att specifikt namnge något visar på ett större kunnande inom just detta område, alltså inte att man har en snäv bild av forskning. Allmänheten har blivit mer kunnig inom forskning och vetenskap enligt den danska undersökningen.
- Frågeställningen ”Anser du att den vetenskapliga och tekniska utvecklingen de senaste årtiondena har gjort livet bättre eller sämre för oss vanliga människor?” återfinns (med marginell variation) i flera av studierna. Undersökningen gjord av OST i Storbritannien visar att 2/3 anser att de fått ett bättre liv. Ännu mer positiv är man i USA. Där anser sig närmare 90% ha fått det bättre. De finska siffrorna visar på en klart mer skeptisk inställning, men trots det anser 2/5 att de fått det bättre.
- Påståendet ”Forskning gör det bättre för nästa generation!” - stöds av större delen (70-80%) av de tillfrågade i EU och USA.

Andel som svarade "Ja" på frågan "Anser du att den vetenskapliga och tekniska utvecklingen de senaste årtiondena har gjort livet bättre eller sämre för oss vanliga människor?"

Attityder till forskning forts..

- Allmänheten i USA har större tilltro till att forskningen ska höja levnadsstandarden än allmänheten i Europa. De som är mest skeptiska är Finlands befolkning.

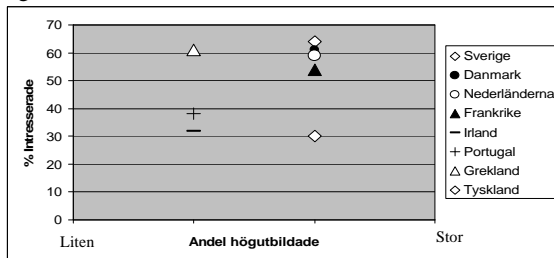

Andel av allmänheten som tror att forskningen har goda chanser att höja levnadsstandarden i respektive land.

- 80% av allmänheten tror att vetenskapen inom 10 år har goda chanser att bota vissa allvarliga sjukdomar. Denna tillit till den medicinska forskningen delas av samtliga länder där frågan ingått i undersökningarna.

Allmänhetens intresse för forskning

Undersökningen gjord av EU visar att det i de länder som har en större andel högutbildade (Sverige, Danmark, Nederländerna och Frankrike) finns ett större intresse för vetenskap och teknik. Där är 55 till 65% intresserade. I länder med lägre utbildningsgrad (Irland och Portugal) säger sig endast 35% vara intresserade. Som vanligt finns det alltid undantag. I Grekland, som har ett lägre antal högutbildade, säger sig hela 61% vara intresserade och i Tyskland med en stor andel högutbildande har bara en liten andel intresserade, 30%.

Andelen högutbildade i förhållande till intressnivån i landet.

Allmänhetens intresse för forskning forts..

- Studien gjord av EU visar att svenskarna var betydligt mer intresserade av vetenskap och forskning än genomsnittet i Europa.
- 2/5 av allmänheten inom EU anser att det sjunkande vetenskaps- och teknikintresset hos unga är ett hot mot den framtida socio-ekonomiska utvecklingen och 3/5 anser att myndigheterna ska vidta åtgärder för att förhindra den negativa utvecklingen. Den främsta orsaken till dessa negativa intresse-resultat är framför allt att ungdomarna tycker att de vetenskapliga ämnena är tråkiga att studera.
- Samtidigt visar den danska undersökningen att intresset för forskning i Danmark har ökat markant mellan 1997 och 2000 bland de yngre (16-29 år) och de äldre (60-85 år).
- De olika studierna visar alla på att det är den medicinska forskningen som intresserar flest och att det även är det område man vill ska prioriteras.
- I Danmark har man funnit att skillnaden i intresse för forskning mellan olika grupper med skilda sociala bakgrunder har minskat betydligt. Fortfarande är dock intresset i hög grad relaterat till personens utbildningsbakgrund.

Allmänhetens förtroende för informationskällor

Undersökningsområde	UK	USA	DK	FIN	EU
Har förtroende för journalister	10%				14%
Har förtroende för forskare	48%	40%	68%	56%	45%
Har förtroende för statliga myndigheter	4%	11%			

En tidigare undersökning (1994) i Sverige visade på att även svenskar i allmänhet har ett stort förtroende för forskare.

Allmänheten har mycket lågt förtroende för politiker inom EU. I genomsnitt har bara 7% förtroende för politiker. Tendensen är dock att de nordiska länderna har större förtroende för sina politiker än genomsnittet, men det är fortfarande lågt.

Information och media

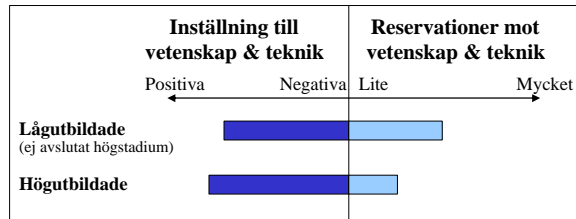
- Nästan två tredjedelar av allmänheten i EU anser sig dåligt informerade om vetenskap och teknik samtidigt som 45% anser sig vara intresserade av området.
- 2/3 av de tillfrågade i Storbritannien anser att media gör forskningen mer sensationell än den är.
- 37% av allmänheten i EU menar att de vetenskapliga resultaten presenteras för negativt och 50% anser att journalisterna är för utbildade inom området.
- Undersökningen i Storbritannien visar att de flesta främst får information om forskning och vetenskap genom TV-program (genom nyheter 70% och genom dokumentärer 68%) och därefter genom nationella tidningar (51%).
- Studierna i Storbritannien visar också på att majoriteten av allmänheten i första hand vill ha informationen om forskning och vetenskap just genom TV och i andra hand i tidningsform. Samma tendenser visar EU-undersökningen där 2/3 föredrog att se vetenskaps- och teknikprogram på TV framför att läsa artiklar om ämnet.
- Undersökningen gjord av EU visar inte på några skillnader länder emellan i hur man vill ha den vetenskapliga informationen förmedlad. TV är alltså det dominerande mediet.

Information och media forts..

- Yngre och personer som fortfarande studerar tenderar dock att föredra att få information över internet.
- Att besöka museum eller science center är betydligt mer vanligt i USA än i Europa. I USA går mer än varannan på museum eller liknande minst en gång om året, i Europa är motsvarande siffra inte ens var femte person.

Kunskap om vetenskap

- I Nordamerika, Europa och Japan är högutbildade de mest positiva och har minst reservationer till vetenskap och teknik, medan de som inte har någon högre utbildning eller inte ens genomgått gymnasiet är de minst positiva och har mer reservationer mot vetenskap och teknologi. Relationen mellan högre utbildning och att vara mindre skeptisk är starkast i USA jämfört med de andra områdena.

Skilnad i inställning och reservation mellan lågutbildade och högutbildade i USA.

- Den egna uppfattade kunskapsnivån inom vetenskap och teknik är generellt lägre än den uttalade intressenivån.
- Ju högre utbildad (och framför allt ju mer utbildad man är inom naturvetenskap) desto mer anser man sig ha kunskap om nya vetenskapliga upptäckter och dessas användningsområden.

Kunskap om vetenskap forts..

- Majoriteten av allmänheten i Europa anser att medicin är mycket vetenskapligt. Vidare är det intressant att notera att astrologi uppfattas som mer vetenskapligt än både ekonomi och historia.

	Vetenskapligt (%)	Ganska ovetenskapligt (%)
Medicin	92.6	4.5
Fysik	89.5	6.1
Biologi	88.2	6.0
Astronomi	77.9	14.6
Matematik	72.3	21.8
Psykologi	64.5	28.2
Astrologi	52.7	38.9
Ekonomi	42.3	49.7
Historia	33.1	60.5

Den europeiska allmänhetens svar på frågan "Hur vetenskapligt tycker du att följande ämnen är?".

Kommentarer

- ⇒ Studierna visar på stor samstämmighet i attityder länder emellan. Exempelvis svarar majoriteten av allmänheten ”Medicinsk forskning” på frågan ”Vad tänker du på om jag säger forskning och vetenskap?”. Vidare menar majoriteten av allmänheten att de är intresserade av forskning och vetenskap, men anser samtidigt att de har liten kunskap inom området.
- ⇒ Vissa påfallande skillnader länder emellan har dock visat sig, däribland skillnaden i tilltro till forskning. USAs befolkning har stor tilltro till forskningen medan den finska är betydligt mer skeptisk.
- ⇒ Om den traditionella nordiska samsynen även gäller allmänhetens inställning till forskning och vetenskap så kommer man troligtvis kunna iakta följande i Sverige.
 - ⇒ Relativt högt intresse för vetenskap, då vi har en relativt stor andel högutbildade, men en allmänhet som anser sig ha en otillfredsställande kunskapsnivå inom forskning och vetenskap.
 - ⇒ En majoritet av allmänheten anser inte att informationsflödet från forskarvärlden till allmänheten är till belåtenhet och att forskare är skyldiga att dela med sig bättre till allmänheten.
 - ⇒ Ett ökat intresse bland yngre och äldre.

Om ovanstående gäller även för den svenska allmänhetens uppfattning kan enbart bekräftas av de undersökningar som nu görs i Sverige.

VA-Rapporter

- 2002:1 Vad tycker folk i andra länder?
- 2002:2 Allmänhetens syn på vetenskap
- 2002:3 Forskares syn på samtal med allmänheten
- 2002:4 Ungas syn på vetenskap

Föreningen Vetenskap & Allmänhet, VA, vill främja dialog, öppenhet och förståelse mellan allmänhet och forskare. VA vill inspirera till samtal om forskning och skapa nya mötesplatser på oväntade arenor kring engagerande frågor. Alla skall kunna möta forskare för att utbyta idéer och bättre förstå forskningens resultat, arbetet för att nå dit och vetenskapens roll i samhället.

Föreningens mål är att

- öka kontakterna och utbytet av idéer mellan allmänhet och forskare
- öka allmänhetens kunskap om forskningens metoder och resultat
- utveckla forskarnas lyhördhet och förståelse för allmänhetens frågor om och oro för forskning
- bygga regionala, nationella och internationella nätverk för erfarenhetsutbyte och möten.

Verksamheten inriktas mot tre områden:

- **Kunskapsbyggande** om gränssytan mellan allmänhet och vetenskap genom opinionsundersökningar och studier om vad allmänheten, ungdomar och särskilda grupper anser om forskning och hur forskare ser på dialog med allmänheten
- **Samtal mellan forskare** och allmänhet; att katalysera eller i egen regi prova okonventionella former, arenor och teman
- **Erfarenhetsförmedling** av metoder, former och teman för samtal och spridning av kunskaper från studierna

Vetenskap & Allmänhet, VA bildades 2002 och har under de första verksamhetsåren genomfört ett antal studier och undersökningar, provat annorlunda samtalsformer och olika metoder för erfarenhetsförmedling, framför allt via Internet. Resultaten presenteras på föreningens webbplats: www.v-a.se.